

Østfold fylkeskommune
Postboks 220

1702 SARPSBORG

Deres ref.

Vår ref.:

Saksnr. 14/1995-7

Løpenr. 16449/14

Sak nr. bes oppgitt ved svar

Arkivkode

K23

Dato

30.12.2014

Kopi til:

**HØRING: REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I VANNREGION
GLOMMA 2016 -2021**

Vedlagt ligger særutskrift fra politisk behandling og høringsinnspill fra Rakkestad kommune vedrørende «REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I VANNREGION GLOMMA 2016 -2021».

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'E. Jordet'.

Espen Jordet

Enhetsleder areal, byggesak og landbruk

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

Arkivsak: 14/1995

HØRING: REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I VANNREGION GLOMMA 2016 -2021

Saksbehandler: Espen Jordet

Arkiv: K23

Saknr.: Utvalg

36/14   Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget

40/14   Kommunestyret

Møtedato

04.11.2014

11.12.2014

Rådmannens forslag til vedtak:

Høringsuttalelse fra Rakkestad kommune sendes vannregionmyndigheten – Østfold fylkeskommune.

Behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget den 04.11.2014 sak 36/14

Behandling

Rådmannens forslag enstemmig vedtatt.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling til kommunestyret

Høringsuttalelse fra Rakkestad kommune sendes vannregionmyndigheten – Østfold fylkeskommune.

Behandling i Kommunestyret den 11.12.2014 sak 40/14

Behandling

Følgende hadde ordet i saken:

Jan Lie (Ap), Karoline Fjellstad (Sp).

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Høringsuttalelse fra Rakkestad kommune sendes vannregionmyndigheten – Østfold fylkeskommune.

Vedlegg

1. Høringsuttalelse fra Rakkestad kommune.

Bakgrunn

Vannregionmyndigheten for vannregion Glomma har lagt; *REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I VANNREGION GLOMMA 2016 -2021 MED TILHØRENDE TILTAKSPROGRAM*, ut til offentlig ettersyn. Høringsfristen er satt til 31.12.2014.

Den regionale vannforvaltningsplanen med tiltaksprogram er et sentralt verktøy for helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene våre. Planen har som mål å gi sektorene det grunnlaget de trenger for å igangsette miljøforbedrende tiltak. Tiltak som skal føre til at alt overflate-, grunn og kystvann når god tilstand innen 2021.

Miljømålene for vannforekomstene, som fremkommer i planen, skal legges til grunn i kommunal, fylkeskommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen. Det er den offentlige forvaltningen som har ansvaret for at miljømålene oppfylles.

Vannforskriften deler landet i vannregioner med én fylkeskommune som vannregionmyndighet i hver vannregion. For vannregion Glomma er det Østfold fylkeskommune som er vannregionmyndighet. Vannregion Glomma består av 12 vannområder, bl.a. Haldenvassdraget, Morsa, Glomma Sør og Øyeren. Vannområdene dekker ofte hele eller deler av flere kommuner, som da må samarbeid om vannforvaltningen. Arbeidet i vannområdet Glomma Sør er styrt og finansiert av kommunene, fylkeskommunen og fylkesmannen i fellesskap.

Hjemmel

Forskrift om rammer for vannforvaltningen

Administrasjonens vurdering

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma vil ha innvirkning på flere områder for Rakkestad kommune i årene fremover. Mange av de foreslåtte tiltakene krever lov-/forskriftsendring og en betydelig økonomisk satsing. Hvordan tiltakene skal finansieres i årene fremover er det sagt lite om fra vannregionmyndigheten/staten.

Vedlagte høringsuttalelse trekker frem de viktigste temaene og belyser utfordringene på en objektiv måte.

Forvaltningsplanen finnes i sin helhet på følgende adresse:
<http://www.vannportalen.no/hoved.aspx?m=36286&amid=3650648>

Melding om vedtak sendt til:

Saksbehandler for videre behandling.

HØRINGSUTTALELSE FRA RAKKESTAD KOMMUNE VEDRØRENDE:

«REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I VANNREGION GLOMMA 2016 -2021»

Rakkestad kommune ligger sentralt plassert i Østfold fylke. Kommunen har 8000 innbyggere – ca. 45 % av disse bor utenfor det man kan betegne som sentrumsområder.

Rakkestad er en av landets største landbrukskommuner med 111 000 dekar dyrket mark og en betydelig husdyrproduksjon.

Rakkestad kommune er en del av vannområdet «Glomma sør for Øyeren».

Det er i tiltakstabellen for vannregion Glomma foreslått et pløyeforbud i erosjonsklasse 2, 3 og 4 for følgende vannforekomster i Rakkestad kommune: *Levernesbekken, Tjæra og andre bekker til Rakkestadelva, øvre deler av Rakkestadelva, Nakkimbekken, nedre deler av Rakkestadelva, Ertevannet og Skjeklesjøen.*

Rakkestad kommune er sterkt uenig i et totalforbud mot pløyning i nedbørsfeltene til disse vannforekomstene. Konsekvensene av et slikt forslag er dramatiske i forhold til driften på mange av gårdsbrukene i Rakkestad. Spesielt mener vi at et pløyeforbud i erosjonsrisikoklasse 2 blir for sjablonmessig.

Rakkestad kommune stiller spørsmålsteget ved riktigheten av kost-/nytteanalysen ved å gjennomføre et slikt tiltak og mener at denne må vurderes på nytt. Dersom vannregionmyndigheten skal foreslå et slikt tiltak må det være basert på riktige vurderinger og nok kunnskap relatert til nytteverdien. Et slikt tiltak må også kompenseres økonomisk

Målkonflikter

Opprettholdelse av god miljøtilstand i vann kan være gjenstand for en rekke målkonflikter lokalt, men også nasjonalt. Det er nødvendig at disse spørsmålene blir bedre ivaretatt i endelig forvaltningsplan og tiltaksprogram. Målkonfliktene må tydeliggjøres, og det må fremkomme hvordan og hvem som skal avklare disse. Det bør også fremgå hvilket nivå konfliktene skal avklares på, enten lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå og eventuelt hvordan kostnadene skal fordeles.

Landbruk og vannmiljø

En vesentlig del av næringsstofforurensningen til vassdragene på Østlandet kommer fra dyrket mark. Det er en fordel for både vannmiljøet og landbruket at matjord og næringsstoffer beholdes på jordet, men allikevel settes en del av miljøtiltakene i landbruket i direkte konflikt med de nasjonale målene om økt matproduksjon.

Det trengs en tydelig avklaring fra sentrale myndigheter om hvor en skal trekke grensen i denne målkonflikten, og om dette skal avklares lokalt eller sentralt. Denne målkonflikten er også vagt formulert i vannforvaltningsplanen som er til høring. Det er et stort behov for en større differensiering av hvilke områder hvor økt matproduksjon skal være styrende, og hvor vannkvalitet skal være styrende. Dette bør baseres på resipientvurderinger og næring- og brukerinteresser. Vannregionmyndigheten må føre denne saken videre slik at ansvar for dette vanskelige spørsmålet får en avklaring.

Fornybar energi og vannmiljø

En annen målkonflikt er sentrale føringer for økt andel fornybar energiforsyning. Dette medfører blant annet utbygginger og effektivisering av en rekke vannkraftverk, noe som kan

ha en uheldig påvirkning på vannmiljøet. Eksempelvis kan vassdragsregulering også ha påvirkning på flomproblematikk, erosjon og endret vannføring. Slike målkonflikter kan være svært komplekse, da de ofte omfatter mange ulike interessegrupper. Ved vurdering eller revidering av konsesjoner er arbeidet derfor arbeidskrevende. Arbeidet med konsesjonene tar ofte lang tid grunnet begrensede saksbehandlingsressurser hos Norges vassdrags og Energidirektorat.

Industri, næring og vannmiljø

En rekke industribedrifter og mindre foretak kan ha utslipp til resipient. Lokalt behandles det også flere saker der private interesser ønsker å gjennomføre tiltak som kan ha negativ konsekvens for vannmiljø og miljø. Eksempler kan være avfallsanlegg og massedeponier og igjenfylling av raviner. Det kan være utfordrende å balansere verdiskapningen opp mot vannmiljøet.

Denne problemstillingen bør synliggjøres i større grad i forvaltningsplanen.

Befolkningsvekst og vannmiljø

I Rakkestad kommune viser framskrivninger at det vil bli en vesentlig befolkningsøkning de neste årene. Dette vil bety økt behov for infrastruktur og fortetting. Med dagens forhold er vannmiljøet i flere områder utsatt for et stort press med hensyn på blant annet nedbygging av arealer (tette flater) og kapasitet på avløpsnett.

Denne problemstillingen bør synliggjøres i større grad i forvaltningsplanen.

Manglende virkemidler

Det er bred enighet om at rent vann er en forutsetning for vår eksistens. Det er i forvaltningsplanen pekt på mange tiltak for å nå målene om god vannkvalitet, men vi mangler virkemidler for å gjennomføre tiltakene. Derfor er det viktig å synliggjøre noen områder hvor det er behov for nye virkemidler, eller der eksisterende virkemidler bør utvikles.

Klimaendringer

Forventede klimaendringer medfører generelt at det vil være behov for å sette inn mer tiltak for å kunne oppnå ønsket forbedring i vannkvalitet. Det er også viktig at det tas høyde for klimaendringene med større nedbørsmengder ved planlegging og utforming av de langsiktige tiltakene som skal gjennomføres.

Forvaltningsplanen beskriver utfordringene knyttet til klimaendringene på en tilfredsstillende måte.

Flom, erosjon og ras

Flom, erosjon og ras kan tilføre store mengder næringsstoffer til vassdragene. Tiltak mot dette er viktig for å oppnå god vannkvalitet i vassdrag med særlige utfordringer, men vannområdene opplever at det er vanskelig å få gjennomslag for prioriteringer av midler til denne typen tiltak.

Det er derfor et stort behov for å øke de statlige bevilgningene til erosjons- og flomforebyggende tiltak i vassdragene. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildelinger fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskeliv og store materielle verdier.

Overvann

Klimaendringene og økt nedbør fører til overbelastning på overvannsnett. Vann må i større grad ledes på overflaten, gjennom vegetasjon og naturlig dreneringssystemer, og frem til vassdragene.

Krav til overvannshåndtering må inn i planverk og utbyggingsavtaler.

Landbruk

Erfaringer fra de vannområdene som har vært med i første planperiode (2010 -2015) har vist at det har vært vanskelig å få iverksatt nok tiltak i sårbare områder.

Regjeringen har varslet en betydelig revisjon av produksjonstilskuddsforskriften for landbruket. Flere av disse foreslåtte endringene kan svekke mulighetene for å sette konkrete krav for å bedre vannmiljøet.

Endringsforslagene som har betydning for vannmiljøet er:

- Opphevelse av kravet om ikke å jordarbeide nærmere vassdraget en 2 meter målt horisontalt fra normal vannstand. Dette foreslås erstattet med at det skal være et vegetasjonsbelte mot vassdrag som er egnet til å motvirke avrenning og at dette beltet ikke skal jordarbeides.
- I dag har fylkesmannen hjemmel til å bestemme at foretaket må følge bestemte jordbearbeidingsrutiner mv., dersom jorda på en landbrukseiendom ligger i et område med erosjonsfare og innenfor nedbørsfelt til sårbart vassdrag eller sårbart kystområde. Tilsvarende bestemmelse følger allerede av jordlova, og regelen foreslås derfor opphevet i produksjonstilskuddssammenheng. Fylkesmennene kan foreslå videreføring av disse forskriftene/miljøkravene som inntil nå har ligget under produksjonsforskriften og legge de inn under jordloven.
- Krav om tilfredsstillende miljøplaner er allerede tatt bort. I disse miljøplanene inngikk blant annet gjødselplan og sprøyteplan/journal i tillegg til flere andre punkter. Gjødselplan og sprøyteplan er foreslått videreført som er et vilkår for å motta produksjonstilskudd. Annet innhold i miljøplanene legges inn under KSL (kvalitetssikring i landbruk).

Det finnes i dag flere aktuelle tiltak som er mulig å gjennomføre i landbrukssektoren. Rakkestad kommune vil likevel peke på viktigheten av å avklare målkonfliktene før man vurderer hvilke tiltak som skal gjennomføres. Rakkestad kommune ønsker å peke på følgende viktige kriterier /manglende virkemidler for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak:

1. Det må stilles nok økonomiske virkemidler (inkl økte satser) til disposisjon slik at det skal være lønnsomt å være en miljøvennlig bonde
2. I de sårbare vassdragene/deler av vassdragene må ordningene om ulike miljøkrav videreføres og evt. utvides. Ulemper for bonden må kompenseres.
3. Veiledning ovenfor bonden må videreføres og styrkes slik at kunnskapen økes og at en sikrer at en får gjennomført de viktigste og riktigste tiltakene.
4. Forskrifter må være tydelige og mindre grad bruk av skjønn slik at en lett kan kontrollere. Eks. jordarbeidingsavstand til vassdrag.
5. Forskriftene må utformes slik at en kan kontrollere at intensjonen er fulgt. Eks. Det er krav om at bonden skal ha en gjødselplan, men kontrollmyndigheten (kommunen) har ikke rett/myndighet til å kontrollere at planen er fulgt.
6. Innføre restriksjoner på bruk av husdyrgjødsel, slam og kjøttbeinmjøl i sårbare vassdrag. Dagens praksis viser at det tilføres langt mer fosfor (unntak for

storfe gjødsel) enn hva plantene trenger ved bruk av disse organiske gjødselmidlene.

7. Ansvarlige sektormyndigheter, kommunene og fylkesmennene, må avsette tilstrekkelig med ressurser slik at de kan kontrollere at forskrifter/ miljøkrav overholdes og sanksjonere ved brudd.
8. Vi har etter hvert fått god kunnskap om vannkvaliteten og variasjonene. Det er viktig at en bruker denne kunnskapen til å styre hvor det trengs å iverksette nye tiltak, middels med tiltak eller kanskje en ikke behøver å iverksette landbrukstiltak. Virkemidlene må følge samme måte å inndele på.
9. En opplever økt erosjon i bekke-/elvekanter. Det er grunneiers ansvar å skjøtte bekkekanten på sin eiendom, men dette blir i liten grad utført og ingen kan pålegge grunneier å gjennomføre dette arbeidet. Det finnes heller ikke tilskudds muligheter. Årsaker til problemene kan også skyldes forhold oppstrøms noe som bli feil å belaste grunneiere nedstrøms. *Det trengs en klargjøring av hvordan en skal få gjennomført disse tiltakene*
10. Det trengs ulike stimulerings tiltak for å øke grasarealet ved sårbare vassdrag. Dessuten må det stimuleres til mer husdyrhold i de områdene hvor det omtrent ikke finnes husdyr slik at en får avsetning på gras på flomutsatte arealer, vegetasjonssoner, etc.
11. Ensidig kornproduksjon over mange år, samt store tunge maskiner, gir dårlig jordstruktur noe som igjen fører til økt avrenning. Ved å øke grasarealet langs de sårbare vassdragene vil en bedre forholdene betydelig. Dette krever en endring i kanaliseringspolitikken.
12. Økt areal med økologisk landbruk vil virke gunstig på vannkvaliteten - mer gras, mindre gjødsel og fravær av plantevernmidler. Dette krever satsning fra sentrale myndigheter.
13. Det bør iverksettes et arbeid som skal vurdere fordeler og ulemper ved å innlemme forurensning fra landbruket inn i forurensningsloven.
14. En har i svært liten grad hatt fokus på avrenning av plantevernmidler fra landbruksdrift. Dette er en område som det må tas mer tak i.

Spredt avløp

En stor andel av boligene på Østlandet har private avløpsanlegg, hvorav mange ikke tilfredsstillers dagens renskrav. Disse skal oppgraderes, og det er ulikt hvor langt kommunene har kommet i arbeidet. Noen kommuner bedriver tilsyn av avløpsanleggene som er oppgradert. For å sikre god drift av anleggene er det nødvendig å få på plass en sertifiseringsordning av servicepersonell for private avløpsanlegg. Serviceavtaler bør også kunne utføres av firmaer som er uavhengig av leverandør.

Offentlig avløpsnett

Kommunene er gjennom sine utslippstillatelser forpliktet til å redusere sine avløpsutslipp til ett minimum. Utslipp av avløpsvann utgjør lokalt likevel en vesentlig forurensningskilde til vassdragene. Kommunale avløpstiltak er blant de dyreste og minst kostnadseffektive tiltakene. For kommuner som må gjennomføre store investeringer kan dette oppleves urimelig. Det er imidlertid en rekke avløpstiltak som kommunene måtte gjennomført uavhengig av vannforskriften. Det bør imidlertid en statlig finansieringsordning på plass for kommuner som blir pålagt kostbare tiltak med bakgrunn i vannforskriften

Overvåkning

En god overvåkning er viktig for å kunne gjennomføre en kunnskapsbasert forvaltning av vassdragene. I sterkt belastede vannforekomster vil det gjennomføres svært kostbare tiltak

for å nå miljømålene. Her er det særlig viktig med tilstrekkelig overvåkning for å gi svar på hvilke tiltak som trengs for å nå miljømålene, om gjennomførte tiltak har ønsket effekt og om vi faktisk har nådd miljømålene for en vannforekomst.

Administrativ kapasitet

For å få til en god fremdrift i tiltaksgjennomføringen, er det viktig at det er tilstrekkelig administrativ kapasitet innen relevante sektorer. Dette kan være en utfordring innefor flere områder. Avløpsområdet i kommunene oppleves som særlig sårbar i forhold til å rekruttere og beholde fagkompetanse.

Behov for kunnskap om miljømål

En stor del av vassdragene på Østlandet renner gjennom marine leiravsetninger. Dette fører til at vassdragene blir påvirket av leirpartikler, som til dels naturlig bringer med seg næringsalter. Dagens metodikk for å vurdere miljømål for leirpåvirkede vassdrag har vesentlige mangler og må videreutvikles. Bedre metodikk vil være spesielt viktig for å kunne fastsette riktig miljøtilstand og behov for tiltak i disse vassdragene.

Vannregionmyndigheten bør arbeide for at metodikken forbedres.